

# EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

## „EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob torkih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdaje izhajajo ob 6. uri zjutraj, večerje pa ob 7. uri večer. — Obujno izdaje stane: za jeden mesec . f. — 30, izven Avstrije f. 1.40 za tri mesece . f. — 80, za pol leta . f. — 1.50, za vsa leta . f. — 3.00. Na naročbe brez priložene naročnine se ne jemlje ozir.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., izven Trsta po 3 nč. Sobotno večerje izdaje v Trstu 4 nč., izven Trsta 5 nč.

Oglaš se račun po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javnozahvala, domači oglašit. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uroditelju: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kar nefrankovana se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglaš sprejema upravitelstvo ulica Molino piccolo št. 3. II. nadst. Oglejte reklamacije so prosto postne.

„Edinost“ je mes 1°.

## Narodna nestrpnost v cerkvi.

Volitve volilnih mož po Istri so dovršene. O izidu istih spregovorimo obširneje v današnjem večernem izdaju. Tudi o sredstvih, kojih se je posluževala nasprotna stranka — ne v prvič! — in se žinjimi — osramotila, trebalo bode govoriti obširneje.

Za danes bi se pa radi še nekoliko bavili z onim gnusnim pojavom najgnusnejše hinavščine v italijanskem taboru — z ono blinjeno skrbjo židovskih liberalcev in tesnih zaveznikov najhujšim sovražnikom Cerkve katoliške: se skrbjo — za ugled duhovskega stanu.

Ugled duhovskega stanu! Koli vzvišen pojmi je to! Neizogibno potreben atribut ugledu Cerkve same, neizogiben pogoj uspešnemu vršenju one velike naloge, ki jo je ostavil Odrašenik sam svojim naslednikom in namestnikom na stolici sv. Petra v Rimu. A uprav zato, ker je to vzvišen, svet pojmi, se nam tem bolj gnusijo hinavski nasprotniki, ki so povodom deželnozborskih volitev v Istri igrali drzno in brezvestno igro s tem pojmom. Kdor ima nečiste roke, naj se ne dotika čistih stvari — brezbožnik naj se ne dotika svetih stvari! Ako se notoriški brezverec usiljuje med zagovornike svetih stvari, ogrešil si je dušo grdo — profanacijo, ki zasluži najstrožje obsodbe. S takim grehom so si obtežili svojo vest naši narodni nasprotniki. Oni seveda na občutijo tega, ker jim je vest že davno — zadremala!

To vam je bila komedija, ki so jo uprizorili naši nasprotniki povodom zadnjih volitev! A ne nedolžna komedija, ki privablja dobrodejnega smehu na ustnici poslušalca, ampak komedija, ki mora vzbuditi skrajno ogorčenje in stud v našem srcu.

Koliko so pisali in kričali v svet o potrebi varovanja ugleda duhovskega stanu! Mislimo, da duhovščina istrska je kar strmela, videča, kakó se jej oglašajo skrbni „prijatelji“ nje ugleda tam, kjer se je takih prijateljev najmanje nadejala.

O ironije! O hinavstva! Ugled duhovščine je v nvarnosti — so lagali; isti kričali pa niso mislili na drugo, nego na to: kako bi uničili ugled iste duhovščine! Čudni prijatelji so to ugledu duhovskega stanu! „Prijatelji“, ki bi hoteli duhovnika ponižati pod politično brezpravnega — žal, da brezpravnega! — proletarca! Ugled duhovnika naj bi pridobil s tem, da odvzamemo istemu državljanski in politični prava, kojih je deležen zadnji težak v župniji? Kdor zahteva to, a v isti sapi govori o ugledu duhovskega stanu, ta je brezvesten — komedijaš. Taki komedijaši so naši narodni nasprotniki doli po Istri! Koliko je tem ljudem pri sreči pravi ugled duhovščine, priča

nam najbolje dejstvo, da po svoji lastni krivdi trpe pomanjkanje na italijanski duhovščini. Ti ljudje, ki so povodom zadnjih volitev kar nenadejano razkrili svojo veliko skrb za ugled duhovščine, uprav ti ljudje so med svojimi lastnimi rojaki neprestanim zasmevanjem toli temeljito uničili veselje do duhovskega stanu, da je sila redek italijanski mladenič, ki bi se hotel posvetiti temu svetemu poklicu. Ob vsaki priliki jim je duhovnik predmet gnusnim dovtipom, a potem se čudijo, da nimajo duhovnikov in se zgražajo nad „invazijo“ slovanske duhovščine.

Duhovnik bodi propovednik miru in ljudstva, ne pa propovednik boja in prepira! — tako so rekali. Siromaki, mar menite, da vas ne poznamo, mar nas smatrate toli navjimi, da ne vemo, kaj ste hoteli!? Duhovniku-državljanu ste hoteli zamašiti usta, duhovniku-prijatelju našega ljudstva ste hoteli vezati roke! Ne v znamenja ljubezni do miru in sprave ste zahtevali, da bōdi duhovnik nem v javnem življenju, ampak le v ta namen ste hoteli uničiti veljavo duhovnika po Istri, ker je isti na potu vaši politiki nasilja in narodne nestrpnosti — one nestrpnosti, ki je toli silna, da drzno prekorača celo prag cerkve!!!

To ravno smo hoteli naglašati danes, da dokažemo, koliko vere gre ljudem, ki se hlinijo prijatelje ugledu organov Cerkve, ki pa v isti sapi onečestajo cerkev samo s tem, da zanašajo v isto strup svojega sovraštva in najgnusnejše narodne nestrpnosti! Vzglede in dokazov menda ne treba navajati za to, kako bi zlasti naši tržaški nasprotniki hoteli, da postane cerkev dekla njihovim političnim nakanom, kako bi hoteli, da postane Cerkve torišče nasilstvu proti drugim narodom ter tako propagandi — izdajstva do države in vladarja. Vsega tega ne treba navajati podrobno, saj nam zgodovina zadnjih par let govori dovolj glasno. Istim ljudem, ki bi hoteli ponižati Cerkve na umazano površje vsakdanjega prepira, istim ljudem naj bi bil pri sreči ugled služabnikov Cerkve?! Pojte no: kdor zaničuje mater, ta ne more ljubiti sinu.

Od takih ljudi naj bi naša duhovščina vsprejemala nauke o ljubezni, o miru, o spravi?! Od ljudi, ki ne poznajo ljubezni v svojem srcu! Uprav s tem dela naša duhovščina najbolj za mir in spravo, da se bori proti onim, ki nočejo miru, ki ne poznajo ljubezni in ki bi hoteli zanetiti plamen narodne strasti in nestrpnosti celó — v cerkvi. Saj je tiranje narodne nestrpnosti v cerkev med najneprijaznejšimi pojavi sedanje dobe. Na onem svetem mestu, kamor sme človek stopiti le v polni zavesti svoje ničnosti, da pomoli Bogu, da si izprosi tolažbe in okrep-

„Kaj vruga žene! Dostojno bi, meriti se na kopja žinjimi. Jaz sem kršćan, držim se sv. pisma, a tu stoji črno na belem, čemu je Bog vstvaril Evo Adamu,“ otrešel se je rusi polkovnik živo.

General Servacijo nemara se je v srcu kesal, da je dovedel seboj nefnega polkovnika; vsaj je vedno nemirnejše skubel ovrtnik, ter nestrpno trkal črevljem ob pod. Hudo mu je delo to neznano društvo tem bolj, ker so ga mikali zlati kodri gospe Klare, ali jasnejše povedano, njeno bakreno bogastvo. Zadnje zelo dvoumne besede Rindsmulove razvezale so mu na posled plahi jezik, in rekel je tovarišu:

„Ali brate polkovniče! Ti tu mahaš jezikom kakor mečem, a beseda ti teče kakor razuzdan konj. Lepa naša gospodarica ne govori povsem brez razloga. Čital sem mnogo kratkočasnih povestij, kjer so žene nadvladale velike junake, na primer, kako je kraljica Kleopatra začarala slavnega generala

čanja v hudih borbah življenja, vsaj na tem mestu bi morale potihnuti strasti in narodna nestrpnost — kajti pred Bogom smo vsi jednaki.

To tiranje narodnih prepir v cerkev je postalo že v navadi med našimi narodnimi nasprotniki. Duhovnikom je sveta dolžnost boriti se proti temu zlu. Kajti duhovnik, ki bi se iz zgolj ljubezni do „miru“ ne hotel boriti proti temu zlu, dokazal bi le, da ne pojmi svoje velike naloge. Ako hočemo, da zmaga dobro, umakniti se mora zlo; in ako ne moremo zatreti zla z ljubeznijo, zatreti je moremo — p o b o r b i! Borilec proti zlu je propovednik dobrega — propovednik miru in ljubezni.

In tako smemo reči mirno vestjo, da naša istrska duhovščina dobro pojmi svoj poklic in svojo nalogo, ko se bori proti onim, ki bi hoteli zanašati narodno nestrpnost v cerkev, proti onim, ki zahtevajo, da duhovnik-državljan bōdi nem izven cerkve, ki pa bi sami hoteli glasno kričati — v cerkvi.

## Politiške vesti.

**Državni zbor.** Poslanska zbornica je nadaljevala predvčeršnjem razpravo o davčni preosnovi. Obžalovaje beležimo, da je zbornica odklonila predlog poslanca Kramafa, da bi se davki, ki jih plačujejo železnice, pripisali dotičnim občinam. Ves davek bodo torej pobirala glavna mesta tudi v bodoče. Zlasti v Istri je to huda krivica, saj Poreč v resnici niti ni glavno mesto deželi. Danes se vrši razprava o davku na rente.

Sicer pa kažejo vsa znamenja, da ta davčna predloga, toli forcirana po ministru Plenerju, najbrže ne postane zakon, ker pade skoro gotovo v tretjem branju. Kajti javna tajnost je, da je tudi velik del koalicijske večine nezadovoljen s to preosnovo. Z druge strani ni težko uganiti, zakaj vlada toli sili s to preosnovo; pokazala bi rada vsaj jeden uspeh, češ: mi smo dognali, s čemer so se naši predniki trudili toliko let. Ali težko bode kaj kruha iz te moke. V tem zmislu poročajo tudi „Slovenskemu Narodu“ večeršnjega dne, da je namreč položaj postal jako kritičen za preosnovo davkov. Z raznih strani da se je zahtevalo, da se razprava o davku na rente odloži na nedoločen čas, čemur se je odločno uprl finančni minister Piener, rekši, da raje umakne vso predlogo! Malo nade je torej za koalicijo, da bi si nabrala toli zaželenih favorov na polju preosnove davkov. Drugače tudi ne more biti, ko vso to predlogo preveja duh, preprižan — velikemu kapitalu! To so nam najjasneje kaže pri osebnem dohodninskem davku. Isti naj bi se množil primerno dohodkom davkoplačevalca do

Antonija in tako dalje. Žena, kedar napada, podobna je puški, katere zrno, kakor ti je znano, brate polkovniče, more pokositi celo železnega konjika. Ali ni tako, lepa gospa? poklonil se je Teufenbach s kislim nasmehom Klari.

Udova je komaj brzdala smeh. „Ha, ha, ha! Ne vem,“ rekla je, zibaje se na naslanjaji, „da li smo me žene puške. Ali gospod Servacijo, ne karajte prijatelja svojega, ker je zašel v rajske pripovedke. Nič ne de. Narava ne laže. Jezik, katerim govorite, ni nego kri in meso, ma da ga medom namažete. Govorite dalje svojim naravnim jezikom, gospod polkovnik! Nazadnje tudi sladke besede presedajo. Ali,“ nadaljevala je Klara ter jezno vrgla glavo nazaj, da so se jej zlati kodri razsuli po ramenih — „da vas napadem jaz brez vojske, brez orožja — sama, a vi se silnoj vojskoj?“

„Bog vas tega varuj,“ nasmijal se je polkovnik, „vjel bi vas kakor miško!“

one meje, kjer bi to višanje zajelo tudi veliki kapital. Ali glej: pri tej točki naj bi se ustavilo progresivno višanje.

**Prvi dan majnika** je minil na Dunaju sicer brez posebnih izgrede, a ne brez demonstracij. Takoj po 2. uri bližala se je množica parlamentarni palači. Dospevši pred palačo jela je množica klicati iz tisuč in tisuč gri: „Ven z volilnim pravom!“ „Doli z zastopstvom interesov!“ „Doli s koalicijo!“ „Živela socialna demokracija!“ Može so mahali pri tem s klobuki, žene svojimi rutami, tu pa tam pa so posamičniki tudi žugali pestmi. Nad jedno uro se je pomikal spreved pred poslansko zbornico. Posebno pozornost so vzbujale žene in dekleta dunajskih opekarjev. Slednjič je upila množica: Doli s — Kinezi! Kot jako značilno moramo navesti dejstvo, da se je tudi del vseučilišne mladine udeležil demonstracije. Ko se je množica na večer vračala iz „praterja“, razbila je nekaj šip na parlamentarni palači. Sicer pa je sodba soglasna, da letošnja demonstracija ni bila toli impozantna kakor v prejšnjih letih.

V Lvovu so delavci demonstrovali proti poljskemu plemstvu, češ, da si isto privaja gospodstvo v deželi zgolj v ta namen, da se ne zmanjša število ljudi, ki ne znajo ni pisati ni čitati. — V Budimpešti so delavci v mestnem gozdiču napadli 2 redarski patrulji. Policijsti so se sicer upirali, a delavci so jih slednjič zmogli, ranivši jih nevarno. — V Brnu so delavci večinoma prišli na delo pri večjih podjetjih.

**Anarhisti v Italiji.** Predvčeršnjem se je v Florenci pričela razprava proti anarhistu Luchesiju in soobtožencem, ki so umorili časnika Bandida. Luchesi je izjavil, da je postal anarhist vsled bede ter da je umoril Luchesija vsled vspodbujenja po nekem drugem anarhistu, imenom Romiti.

## Različne vesti.

**Županom v Tinjanu** je bil zopet — v tretjič — izvoljen zaslužni rodoljub g. Šime Defar.

**Odlikovanje.** Nj. Vel. cesar je podelil višjemu finančnemu svetovalcu Probu Fabriju naslov in dostojanstvo dvornega svetovalca.

**Imenovanja pri sodiščih.** Pravni vežbenik pri deželni sodišču v Trstu, Emil Czastka in pravni vežbenik pri okrožnem sodišču v Gorici, Karol Grezič imenovana sta brezplačnima vežbenikoma.

**Dvojna mera!** Seveda: ako slovanski duhovnik pride na volišče vršiti svojo narodno in državljansko dolžnost, pregrešil se je proti ugledu svojega stanu, ker seje s tem prepri in sovraštvo med ljudstvo. To je mera, veljavna

„A nato jaz vas!“ rekla je Klara ter ga ošinila ognjenim pogledom.

Polkovnik je kar zijal. „Jaz vas, vi mene! Tri sto gromov, pa kako?“

„Eglejte, to je vojna skrivnost,“ dodala je Klara premeteno. Pri teh besedah snela je udova z nedrij rožo ter se igrala z njjo po svilenej halji. Naposled spustila je rožo na medvedjo kožo.

Oba vojnika skočila sta, da pobereta cvetlico, polkovnik je pri tem celo pokleknil. Ali hitrejša je bila Klara. Nagnola se je kakor strela ter ulovila rožo. A pri tem je opazil polkovnik gladki in sijajni tilnik Klarin.

„Dajte jo meni, gospa!“ poprosil je Rindsmul.

„Meni,“ ponovil je ponižno Servacio.

„Vam in tudi vam?“ prasaša je zvito Klara, „a zakaj?“

(Dalje prih.)

## PODLISTEK.

56

## Zlatarjevo zlato.

Zgodovinska pripoved XVI. veka.

Spisal A. Šenoa.

VIII.

„Tristo gromov!“ skočil je Rindsmul, „to je bila neki vražja žena, lepa gospa! No naj le pride meni taka v pesti, pokazal bi jej, kaj je Rindsmul! Tristo gromov! Junak — pa preslica! Potem pa bi moral človek piščeta peči na sablji, kakor na vrtečki (ražnji), ali pa pustiti, da mu kokoši jajca neso v čelado. Pojdite, pojdite, lepa gospa. Vi z nami uganjate šale. Ono bajko o Herkulu pa si je najbrže izmislil kak pop ali frater.“

„Ne junačite se preveč, gospod polkovnik,“ zagrozila se mu je Klara prstičem. „Na Turke morebiti ste junak, ali na žene?“ rekla je, milo smesé se osornemu vojščaku.

|                                    | danes                            | včera  |
|------------------------------------|----------------------------------|--------|
| Državni dolg v papirju . . . . .   | 101.45                           | 101.36 |
| "      "      v srebru . . . . .   | 101.45                           | 101.30 |
| Avstrijska renta v zlatu . . . . . | 123.85                           | 123.75 |
| "      "      v kronah . . . . .   | 101.55                           | 101.55 |
| Kreditne akcije . . . . .          | 400.50                           | 401.—  |
| London 10 Lst. . . . .             | 122.30                           | 123.30 |
| Napoleoni . . . . .                | 9.69 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> | 9.69   |
| 20 mark . . . . .                  | 11.95                            | 11.59  |
| 100 Italj. lir . . . . .           | 46.10                            | 46.15  |